

Arzu Kaykı (Pozitif Yaşam Derneği)

1 Aralık AIDS'le Mücadele Günü ilk olarak 1988'de Dünya Sağlık Örgütü tarafından organize edildi, ancak Birleşmiş Milletler HIV/AIDS programı tarafından her yıl bu tarihte belli bir tema etrafında çeşitli etkinlikler yapılıyor. Türkiye'de yapılan yeni bir araştırmaya göre, toplumun yüzde 56'sı HIV'i, yüzde 53'ü HIV/AIDS'ten nasıl korunacağını ve yine yüzde 79'u HIV'in bir testle tespit edilebildiğini bilmiyor. İşte böyle karamsar bir tablo içinde Türkiye'de HIV/AIDS'le yaşayanlarla dayanışmak üzere kurulmuş tek bir dernek var: Pozitif Yaşam Derneği (PYD). Arzu Kaykı, PYD'de hem profesyonel hem gönüllü olarak emek vermiş bir aktivist. Proje koordinatörü olarak başladığı dernekte ekip kurup projeleri hayata geçirmekten, merkeze talep sağlama, görsel malzeme oluşturmaya, Türkiye'de HIV/AIDS ile ilgili dili/terminolojiyi değiştirmekten, HIV pozitiflere yönelik ilk başucu kitabını oluşturma, basma ve HIV pozitiflere ulaştırmaya kadar hemen her düzeyde çalışma yürüten Kaykı, destek merkezinin devamlılığını sağlamak için de çok çaba sarf etti. Arzu Kaykı'nın yoğun olarak üzerinde çalıştığı konulardan biri de, HIV+'lerin medyada ayrımcı bir biçimde yer almalarına engel olmak üzere ayrımcılık karşıtı haber ve röportajlar sağlamak oldu. HIV pozitif kişilerin gönüllü/aktivist olması ve derneğin kapasitesinin artması için eğitim vb. çalışmalar da yapan Kaykı, ayrımcılık karşıtı kampanyalar yürüttü, tıp fakültelerinde farkındalık artırıcı projeler yaptı, hak ihlalleri raporları yazdı. Meksika'daki Uluslararası AIDS Konferansı'nda Türkiye'yi temsil etmenin yanı sıra İngiltere'de faaliyet gösteren HIVTRI'nin Türkiye ayağını oluşturdu.

HIV+ kişiler yaşamın hangi alanında ne tür ayrımcılıklarla karşılaşılıyorlar?

Hastanede, işyerinde, okulda, ailede, arkadaş çevresinde, her yerde. Tüm HIV pozitifler mutlaka sağlık hizmeti aldığı ve HIV statusünü paylaştığı için, en büyük ayrımcılık sağlık alanında yaşanıyor. Örneğin “zaten öleceksiniz mide ameliyatına ne gerek var” tepkisi alanlar var. Annesi HIV pozitif olduğu için karnesine “annesi HIV pozitif” yazılan kişiler, tecrit edilenler, onkolojide ayrımcılık gördüğü için tedavisini reddeden ve kanserden vefat eden 60 yaşındaki

kadın...Ancak görüyoruz ki, bilgi ve tecrübe arttıkça ayrımcılık azalıyor. HIV pozitif olduğu anlaşılan pek çok arkadaş hemen işten atılıyor ve aynı zamanda sosyal güvenceyi de

kaybediyor. HIV'in tedavisi mümkün ancak düzenli ilaç tedavisi gerektiren bir hastalık ve ilaçlar eskiye göre ucuzlarsa da hala pahalı, sosyal güvence kaybı tedavinin aksamasına, bu da ilaçlara direnç kazanmaya sebep oluyor, ciddi sağlık sorunları yaşanabiliyor.

Türkiye'de AIDS'le mücadele ya da HIV+ kişilerle dayanışma alanında çalışma yapan kaç örgüt var? Diğer ülkelerle karşılaştığımızda Türkiye'de bu alanda aktivizmin varlığından söz edebilir miyiz?

Şu anda bildiğim kadarıyla çeşitli illerde faaliyet gösteren HIV/AIDS alanında çalışan 5-6, şubeleriyle birlikte 14 kayıtlı örgüt var. Hemen hepsinin isimleri AIDS savaşım ya da AIDS'le mücadele dernekleri. Türkiye'de uzun yıllardır faaliyet gösteren bu dernekler çoğunlukla doktorlar tarafından kurulmuş ve etkinliklerini okullarda, üniversitelerde konuşmalar yapmak, 1 Aralık Dünya AIDS günlerinde etkinlikler yapmakla sınırlı tutmuşlar. Ancak maalesef önleme çalışmaları yine dünyayla kıyaslandığında çok etkisiz kalıyor. Türkiye'de Pozitif Yaşam Derneği kurulana kadar HIV ile yaşayanlara destek, ayrımcılıkla mücadele konusunda çalışma yapan bir örgüt yoktu. Oysaki dünyaya baktığımızda, İngiltere'de, A.B.D.'de HIV/AIDS tanımlandıktan kısa süre sonra ilk kurulan örgütler HIV ile yaşayan kişilere yönelik örgütler olmuş. Bu ülkelerde kadın, çocuk, gey HIV pozitiflere yönelik ayrı örgütlenmeler var. Sadece hukuk desteği sağlayan, sadece HIV ile yaşayanlara yönelik dergi çıkaran, destek hattı işleten çok farklı ve spesifik çalışan örgüt var. Bu ülkelerle kıyasladığımızda Türkiye '80'lerin sonunda diye düşünüyorum, yani 20 yıl geriden geliyoruz. Tabii Türkiyede'de bazı örnekler var, mesela bir doktor hastanede HIV pozitiflere yönelik ayrımcılık nedeniyle bahçede gömleğini yakmış.

Türkiye bu alanda yasal haklar ve toplumsal dayanışma ya da tepki gösterme noktasında hangi durumda?

Türkiye'de HIV/AIDS deyince yıllarca korku ve "bana bir şey olmaz" algısı vardı. HIV/AIDS tanımlanalı 27 sene olmasına rağmen Türkiye'de hala doğru bir şekilde bilinmiyor. Türkiye'de sayılar yüksek olmadığı için ve Türkiye kulağını HIV/AIDS'e tıkadığı için 70-80 ülkede olduğu gibi HIV ile ilgili en ufak bir yasal düzenleme yok. Toplumun büyük çoğunluğu HIV pozitif olan kişilerle bir arada olmaktan korktuğu için örneğin HIV pozitif kişinin işten atılmasına tepki göstermiyor. İzmir'deki okul olayı gazetelere yansımıştı hatırlarsınız, velilerin hiçbiri çocuklarının HIV pozitif çocukla bir arada okumasını istememişti. Bugün o çocuk hala tek başına eğitim görüyor. PYD kurulduğundan

ve bir şeyleri anlatmaya başladığından beri ufak ufak değişiyor bazı şeyler. Çünkü HIV pozitif kişilerin hikayelerini duyuyoruz, HIV pozitifleri tanıdıkça HIV'in kadının, erkeğin, bakkalın, turizmcinin, öğretmenin, ev kadınının sorunu olduğunu görüyoruz, HIV'in bize çok uzak olmadığını görüyoruz. Bu yıl 1 Aralık Dünya AIDS gününde mesela birçok örgüt, birçok ünlü birçok doktor bizimle olmak istiyor. Derneğe gönüllü başvuruları artıyor.

Bu alanda çalışma yapan örgütlerin varlığı toplumda, medyada, devletin ve toplumun bakışında bir şeyleri değiştirdi mi?

Kesinlikle. HIV pozitif kişilerin sorunları dinlenmeye başladı, örneğin Pozitif Yaşam Derneği'nin kurulduğu son üç yılda hastanelerde bile önceki yirmi yıla kıyasla çok hızlı değişimler var. Bugün yanlış bir uygulamaya anında tepki gösterebiliyor ve anında değişim sağlayabiliyoruz. Devlet de bu konuyla ve muhatapları ile tanışmaya başladı. Şimdi ceza evinde bir HIV pozitif ayrımcılığa uğrasa haberimiz oluyor, avukatlar müdahale ediyor, artık kurumların yöneticileri de "bizim görevimiz HIV pozitif kişileri korumak" diye konuşuyor. Önceleri HIV deyince sadece Afrika'da zayıflamış insan görüntüleri, "fuhuş yaparken yakalandı" haberleri ve şehir efsaneleri konu olurken, yani HIV marjinalleştirilirken, bugün HIV pozitif çocuğun, annenin, inşaat işçisinin, ev kadınının, üniversite öğrencisinin haberleri yayınlanıyor. HIV'in herkesin meselesi olduğu vurgulanıyor, "HIV değil ayrımcılık öldürüyor" diye başlıklar atılıyor. Ancak bir yandan da alınacak çok yol var. Hala maalesef HIV bir hakaret, bir küfür gibi kullanılıyor. Kınama yazıyoruz dikkatlerini çekiyoruz, zaman içinde azalacak bu tür haberler.

Yıllardır bu alanda hem profesyonel hem de gönüllü olarak aktif çalışma yapmak size nasıl bir bakış açısı kazandırdı?

En önemlisi, sorun sahibi ve son derece heterojen bir grupta çalışma deneyimi kazandım. Yaş, meslek, sosyo-ekonomik durum, hayat görüşü, iletişim kurma ve öğrenme biçimi bakımından birbirinden çok farklı insanlardan oluşan bir grupta toplantı anlayışı, karar verme mekanizması gibi konularda yeni çözümler yeni yöntemler geliştirmek gerekiyor. Yaşlı bir adam, bir travesti, yeni doğmuş bir bebek kim olursa olsun ilaca mı ihtiyacı var, herkes seferber oluyor bir anda. Öte yandan ayrımcılıkla ilgili çok fazla düşünme fırsatı buldum, ayrımcılığı ne doğuruyor, nasıl ortadan kaldırılır, bunları birebir deneyimleme fırsatı buldum. HIV toplumda öyle tabu bir konu ki, kişi kim olursa olsun HIV pozitif olduğunu öğrendiği kişiye ayrımcılık uyguluyor, bir gün hiç beklemediği anda kendisi de HIV pozitif tanısı alınca

kendine de aynı ayrımcılığı uygulamaya başlıyor, kendi kendini ötekileştiriyor. Pozitif Yaşam Derneği'nde üç yıldır bunla mücadele ediyoruz. Kişisel olarak HIV ile ilgili çalışmak sağlık, sağlığı etkileyen faktörler konusunda çok şey öğretti. Son olarak, değişimin mümkün olduğunu gördüm, insanların yeniden hayata döndüğünü, kurumların değiştiğini, sağladığın çaba ile dünyaya sağlıklı bir çocuk geldiğini, yine anlatarak, konuşarak sosyal çevredeki ayrımcılığın önlendiğini deneyimledim.

Pozitif Yaşam Derneği

P.K.: 23 Mecidiyeköy İstanbul

Tel: 0212 288 38 83, 0533 500 84 66

Faks: 0212 288 38 84

E-posta: info@pozitifyasam.org

Web: www.pozitifyasam.org